

ESNEKLİK

Aydınlık Dergisi, 14 Şubat 1999

Yıldırım Koç

Türkiye'de çalışma yaşamına ilişkin belirli kavramlar dönem dönem moda oluyor veya gündeme getiriliyor. Günümüzün yeni modası da esneklik.

Bu kavram yeni değil. Sermayedar sınıf tüm dünyada yeni-liberal veya yeni-muhafazakar saldırının bir parçası olarak esnekliği getiriyor. Esneklik, ekonomik bunalım, yüksek oranlı yapısal işsizlik, Sovyet sisteminin çöküşü ve yeni teknolojik atılımlar koşullarında, işçileri koruyucu mevzuatı etkisiz kılmanın araç veya biçimlerinden biri.

Esneklik konusu 1995 kamu kesimi toplu sözleşmelerinde gündeme getirildi. TÜRK-İŞ'in grevleri sonrasında bu teklifler geri çekildi.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu da bu konuda yeni bir kampanya açtı. Ekonomik bunalım işverenlerce iki biçimde kullanılmak isteniyor. Bir kısım işveren, ekonomik bunalımı bahane ederek işçi çıkarıyor. Bir kısım işveren ise çok daha akıllı ve uzun vadeli kalıcı kazanımlar peşinde. TİSK ve bağlı işveren kuruluşları, doğal olarak, sermayedar sınıfın uzun vadeli çıkarlarını ön planda tutan akıllı politikayı izliyorlar ve çok zorlanmadıkça işçi çıkarmama görünümü altında çok daha kalıcı kazanımlar elde etmeye çalışıyorlar. TİSK'in tavrı şöyle özetlenebilir: Biz işçi çıkarmak istemiyoruz. İşçi çıkarmamanın yolu ise esnekliktir. Esnekliğe hep birlikte onay verirse, işçi çıkarmayı asgari düzeyde tutabiliriz. Bazı büyük gazeteler de bu öneriye destek verdiler. Ancak işçi sendikaları bu konuda genellikle olumsuz bir tavrı girdi.

Konu önümüzdeki günlerde tartışılmaya devam edilecektir. TİSK Genel Başkanı Sayın Refik Baydur bu konuyu Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 8 Şubat 1999 günlü toplantısında dile getirdi. TİSK'in İşveren Dergisi'nin Ocak 1999 sayısı da bu konuya ayrılmış.

TİSK, asgari ücretin esneklik ve verimlilik kavramları ile bağdaşmadığını ileri sürüyor. Asgari ücretin belirli sektörlerde kaldırılması konusu, DPT tarafından hazırlanan 1986 Yılı Programı'nda gündeme getirilmişti. Türkiye'nin asgari ücrete ilişkin 26 no.lu ILO Sözleşmesi'ni mevcut uygulamasıyla bile eleştirdiğinin bilindiği koşullarda, asgari ücreti yeniden tartışmaya açmak son derece ciddi bir adımdır.

TİSK, fazla çalışma ücreti yerine ücretli izin uygulamasını getirmek istiyor. Bu konu da 1995 yılında ciddi tartışmalara yol açtı ve reddedildi.

TİSK, işten çıkarmayı daha da kolaylaştırmak istiyor. Türkiye'nin, onaylamış bulunduğu 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesi sağlama yükümlülüğünün sürdüğü koşullarda gündeme getirilen bu talep de cüretkardır. TİSK, bildirim önellerinin kısaltılmasını istemekte, kıdem tazminatını tartışma konusu yapmaktadır.

TİSK'in bu konudaki diğer talepleri de aynı derecede ciddidir. TİSK, işverenlerin işyerinde zaten çok fazla olan yetkilerini ve söz haklarını bir parça da olsa sınırlandıran düzenlemeleri "esneklik" adı altında kaldırmak istemektedir. Krizden kurtuluşa sendikaların yönetime katılmayı savunduğu koşullarda, TİSK, birçok temel işçi hakkını bile ortadan kaldırma istemektedir.

TİSK, yangından mal kaçırma anlayışıyla, ekonomik bunalım bahanesiyle yıllardır gündemde olan bir alanda kalıcı kazanımlar peşindedir. Bazı işyerlerinde işçi çıkarmamanın bedeli, tüm işçiler için kalıcı kayıplar olmamalıdır.